

Margus Haav

President Toomas Hendrik Ilves süütas eile õhtul Tarvastu surnuaias küünlad muinsuskaitaja Helmi Üpruse, esimese olümpiamedali võitnud eestlase Martin Kleini ja skautluse eestvedaja Harri Haameri haul.

Sellega järgiti Eesti muinsuskaitse seltsi üleskutset pidada meeles Eesti suurkujusid ning süüdata veebruaris nende haudadel küünlad. Nii tutvustatakse noortele meie riigitegelasi, kirjanikke, kunstnikke, muusikuid ja pärandihoidjaid ning mõtestatakse üksikisiku ja tema vaimse pärandi rolli väikese rahva ajaloo. Lisaks kultuuripärandi aastale tähistatakse tänava Eesti riigi 95. aastapäeva.

«Me peaksime mõtlema oma pärandile,» toonitas president. «Just minevikupärandi väärtustamine ja mõistmine aitasid meil kasvada iseteadvaks rahvaks.»

President lisas, et sellest võrsus ka idee saada iseseisvaks riigiks. «Täna peame säilitama ja austama oma kultuuripärandit selleks, et minna edasi. Pärand pole mitte mineviku, vaid ikka oleviku ja tuleviku tarvis. Kultuuripärandi aastal on kõige tähtsam teadvustada seda, millised on meie kohustused.»

Viljandimaa muinsuskaitse ühenduse esimehe Jaak Pihlaku ütlemist mööda on Eesti riigi loomise juures olnud inimeste mälestuse alalhoidmisega lood nii ja naa. «Mõnel pool peetakse seda väga tähtsaks. Ka väike ja tubli kogukond võib vahel nende haudu tipp-topp korras hoida. Kõik sõltub eestvedajatest.»

Pihlak lisas, et suured riigitegelased on üldjuhul rohkem tuntud kui need väikesed töötegijad, kes vääriksid hulga enam tähelepanu.

«Oleks väga ilus, kui selline traditsioon püsima jääks,» lausus ta. «Neid, kes on meie riigi

loomisele kaasa aidanud, on palju ning nad on kahtlemata väärt seda, et neid mäletataks.»

HELMI ÜPRUS (15. X 1911 — 27. VIII 1978)

Kunstiloolane ja etnograaf. Ta on kirjutanud hulga süvateaduslikke uurimusi arhitektuurist ja kunstistiilidest. Üpruse sõnastatud rahvakunsti määratlevad põhitõed on aktuaalsed tänaseni. Teatakse meenutada, et Saksa ajal oli ühel päeval kogu Baltikumis rongiliiklus seisnud, sest Helmi Üprus tutvustas väga tähtsale sõjaväelasele Raadil Eesti Rahva Muuseumi. Ohvitser kuulus võlutult ega suutnud lahkuda. Tema erirong muudkui ootas Tartu jaamas.

HARRI HAAMER (8. VII 1906 — 8. VIII 1987)

Vaimulik ja skaudijuht. Ordineeriti 6. oktoobril 1929 Tallinna Toomkirikus õpetajaks. 5. veebruaril 1948 Harri Haamer arreteeriti, sest keelust hoolimata pidas ta üliõpilastele piiblitunde. 1948—1955 oli ta Kolõma vangilaagris. Peapiiskop Andres Põder on öelnud, et Harri Haameri võib seada ühte ritta patriarhide ja pühameestega.

MARTIN KLEIN (12. IX 1884 — 11. II 1947)

Maadleja, esimene olümpiamedali võitnud eestlane. Klein on kantud Guinnessi rekordite raamatusse kui kõige pikema maadlusmatši võitja olümpiamängudel ajaga 11 tundi 40 minutit. Ta võistles ainult Kreeka-Rooma maadluses. 19. septembril 1937 maadles ta viimast korda.